

Årsmelding 2023

Klinisk etikkomite
Rådgiving i vanskelige etiske valg

Klinikk for psykisk helse og rus (PHR)

4. mars 2024

Komiteens sammensetning

Elin Håkonsen Martinsen, overlege, phd, BUPA, leder

Gro Kristiansen Reiersen, forløpskoordinator/seksjonsleder kontorfaglig seksjon, Drammen DPS, sekretær

Uta Land, psykologspesialist, Kongsberg DPS – sluttet september 2023

Frode Tharaldsen, fagutviklingspsykepleier/prosjektleder Psykiatrisk avdeling, Blakstad sykehus

Inger Lise Guttormsen, sykehusprest, Blakstad sykehus

Kari Robertsen, overlege, Alderspsykiatrisk avdeling, Blakstad sykehus

Dawn Elizabeth Peleikis, avdelingsoverlege dr. med., Asker DPS

Gudrun Breistøl, brukerrepresentant og nestleder i Brukerutvalget Vestre Viken

Reidar Pedersen, professor, leder Senter for medisinsk etikk, Universitetet i Oslo

Nye medlemmer

Christine Malmberg, brukerrepresentant (vara for Gudrun Breistøl) – tiltrådte september 2023

Eli Temtemoen, overlege, Kongsberg DPS – tiltrådte september 2023 etter Uta Land

Om komiteen

Komiteen er tverrfaglig sammensatt. Medlemmene med klinisk beslutningskompetanse dekker fagfeltene unge med alvorlige psykiske plager og «nysyke», allmennpsykiatri, akuttpsykiatri og alderspsykiatri. Komiteen mangler per nå et medlem med spisskompetanse innen rus og avhengighetsmedisin. KEK har brukerrepresentant og spesialkompetanse innen medisinsk etikk. Det er også god kunnskap om helserett i komiteen, selv om komiteen ikke har egen helsejurist.

Arbeidsform

Komiteen har seks faste møter i løpet av året, tre hvert semester. Et av møtene organiseres som et halvdagsseminar med felles lunsj. I tillegg møtes komiteen til etiske drøftingsmøter på forespørsel.

Aktivitet

KEK-møter

Det har vært gjennomført tre ordinære komitemøter, i tillegg til et internt heldagsseminar i april. I løpet av 2023 har komiteen hatt seks saker til behandling. I fire av sakene ble det avholdt drøftingsmøter i komiteen med behandlere, miljøpersonell, pasient og pårørende tilstede. I to av sakene behandlet komiteen henvendelsene telefonisk og digitalt via join.nhn, uten at det var behov for et egne drøftingsmøter.

Dette er noe av det vi har hatt fokus på i komitemøtene i 2023:

- Komiteen har tatt imot to nye medlemmer: Eli Temtemoen fra Kongsberg DPS og Christine Malmberg fra Brukerrådet i Vestre Viken.
- Komiteen har fortsatt å jobbe med oppfølging av etikkrefleksjonsgrupper for leger i spesialisering (LIS) etter ny spesialistordning. Dette har kommet i gang både i voksenpsykiatri (VOP) og i barne- og ungdomspsykiatri (BUPA). Se punkt om Etikkrefleksjonsgrupper for LIS nedenfor.
- Komiteen hadde et internt arbeidsseminar 27.04.23 med følgende tema:
 - Forbedringsarbeid: Komiteen ferdigstilte et informasjonsskriv til deltakere i en KEK-drøfting (behandlere, miljøpersonell, pasient, pårørende), slik at de er bedre forberedt på hva en KEK-drøfting går ut på. Dette skrevet skal sendes ut i forkant av møtet til de som skal delta. Informasjonsskrivet kommer i tillegg til brosjyren om vår komite og henvisningsskjemaet til behandler for beskrivelse av aktuell sak og problemstilling.
 - Oscar Braadlie, tidligere mangeårig KEK-medlem, presenterte sitt arbeid med å gjennomgå KEK PHR sin 20-årige historie.
 - Gjennomgang av UKOM-rapporten *Helsehjelp til personer med alvorlig psykisk lidelse og voldsrisiko*. Fremlegg ved Reidar Pedersen.
- Komiteen inviterte Nina Helen Mjøsund, leder av Forsknings- og utviklingsavdelingen i PHR, til å presentere forskningsartikkelen «Når behandling gjør vondt verre – erfaring fra Basal eksponeringsterapi (BET)» 17.09.23.
- Komiteen har jobbet med en intern sak knyttet til kvalitet og sikkerhet i PHR, og sendt en skriftlig henvendelse til klinikkledelsen vedørende dette.

Undervisning

Inger Lise Guttormsen, Gro Kristiansen Reiersen og Elin Håkonsen Martinsen: *Presentasjon av case*. Fellesseminar for Klinisk etikkomiteer i Vestre Viken. Sundvolden hotell 02.06.23.

Gro Kristiansen Reiersen og Elin Håkonsen Martinsen: *Presentasjon av Klinisk etikkomite i PHR*. Klinikkenes kvalitetsutvalg 18.10.23

Elin Håkonsen Martinsen: *Vurdering av samtykkekompetanse og tvungent psykisk helsevern: klinikk og etikk*. Grunnkurs for LIS i Barne- og ungdomspsykiatri. Trondheim 16.11.23.

Etikkrefleksjonsgrupper som ledd i spesialistutdanning for leger i spesialisering

Oppdatering: Ordningen med etikkrefleksjonsgrupper for LIS er videreført fra 2022 både i VOP og BUPA. Kari Robertsen og Inger Lise Guttormsen har ledet etikkrefleksjonsgrupper for LIS sammen med Oscar Braadlie og Kristine Rognmo-Hodge for LIS i VOP i 2023. Gruppene møtes en gang per måned over 10 ganger. Det er startet opp et tilsvarende løp i BUPA med etikkrefleksjonsgrupper for LIS, der Elin Håkonsen Martinsen og Elen Gjevik, overlege Bærum BUP, er gruppeveiledere. Det har ikke vært behov for gruppeveiledning i 2023. Planlagt oppstart av nye grupper i 2024.

Etikkrefleksjon Blakstad sykehus

Kari Robertsen har holdt tverrfaglige etikkrefleksjonsgrupper på Alder B døgnsesksjon, Blakstad sykehus.

Inger Lise Guttormsen ved Prestetjenesten har holdt regelmessig etikkrefleksjon ved flere seksjoner ved Blakstad sykehus.

Kompetanseheving

Eli Temtemoen og Christine Malmberg har gjennomført innføringskurs – Etikk i helsetjenesten ved Senter for medisinsk etikk, Universitetet i Oslo. Høsten 2023.

Gro Kristiansen Reiersen deltok på digitalt kurs i referatskriving 5.5. og 12.5. fra kl. 13.00–15.30 ved Senter for medisinsk etikk, UiO.

Nasjonalt høstseminar for Klinisk etikkomiteer, november 2023

Kari Robertsen, Gro Kristiansen Reiersen, Dawn Peleikis, Inger Lise Guttormsen, Eli Temtemoen, Gudrun Breistøl og Christine Malmberg deltok på Høstseminaret.

Fellesseminar for Klinisk etikkomiteer i Vestre Viken, Sundvolden hotell, juni 2023

Kari Robertsen, Gro Kristiansen Reiersen, Frode Tharaldsen, Inger Lise Guttormsen og Elin Håkonsen Martinsen deltok på seminaret.

KEK-drøftingsmøter

Fire saker er blitt drøftet i komiteen i løpet av 2023. Sakene har kommet fra ulike DPS og Blakstad sykehus, inkludert Alderspsykiatrisk avdeling, Sikkerhetsseksjonen og Seksjon for utviklingshemming og autisme (SUA). I tillegg har vi behandlet to henvendelser per telefon og digitalt uten behov for et eget drøftingsmøte i komiteen.

Kjernen i drøftingene har vært knyttet til tvang ved alvorlig spiseforstyrrelse, alvorlig

suicidalitet og psykose; bruk av tvangsmidler ved alvorlig selvskading og taushetsplikt ved alvorlig suicidalitet. Problemstillinger knyttet til informasjon og pårørendes rolle er også blitt diskutert.

Nedenfor følger en kort oppsummering av hovedtrekkene i de ulike sakene:

1. Pasient ved et DPS, behandlet for alvorlig spiseforstyrrelse og utvikling av psykotiske symptom: Dilemma mellom å utøve tvang/ikke utøve tvang: Hva bør man som behandler gjøre i en situasjon der tvang vurderes faglig indisert, men samtidig svært bekymringsfullt med tanke på konsekvens og skadepotensial?
2. Pasient tilknyttet Alderspsykiatrisk døgnavdeling. Overlappende problemstilling mellom somatikk og psykiatri med innleggelser både i somatisk og alderspsykiatrisk avdeling. Problemstilling knyttet til bruk av tvang for å få pasienten opp i vekt. Nytte versus ressursbruk? Bedrives det nytteløs behandling?
3. Pasient med oppfølging ved SUA. Moderat utviklingshemming med betydelige atferdsvansker og barneautisme. Problemstillinger knyttet til alvorlig mutilerende og eskalerende selvskading: Skal man gjøre alt for å forhindre skade ved selvskading, eller forsøke redusere tvang? Hvor mye tvang og makt er det forsvarlig å bruke for å forhindre at pasienten skader seg?
4. Pasient med paranoid schizofreni med vrangforestillinger, realitetsbrist. Preget av psykotisk fungering. Manglende boevne. Ønsker bo i egen bolig. Er det riktig å tvinge pasienten til å bosette seg i en kommunal bemannet bolig når hen ikke ønsker det? Er det riktig å la pasienten bo i uverdige boforhold når hen er i behov av oppfølging? Hvordan sikre forsvarlig oppfølging hos denne pasienten?
5. Pasient innlagt Sikkerhetsseksjon. Schizofreni. Mutistisk. Dusjer ikke, vond kroppslukt. Personalet er usikre på hvor grensen går mellom tvang og omsorg? Hvis pasienten dusjer og får bedre kroppslukt kan hen være mer ute i fellesarealet. Problemstilling knyttet til tvang versus omsorg og relevant lovverk.
6. Problemstilling ved et DPS vedrørende oppfølging av pasient med bipolar lidelse og økende suicidalitet som ikke ønsker involvering av pårørende. Behandler opplever et etisk dilemma ved å kjenne til pasientens økende suicidalitet, men ikke kunne informere pårørende. Hvor langt strekker taushetsplikten seg? Hvordan jobbe med å involvere familie og pårørende?

Økonomi

Komiteen har ikke et eget budsjett. Klinikken dekker utgifter knyttet til opplæring og deltakelse på høstseminar og internt KEK-seminar i Vestre Viken HF for medlemmene.

Klinikken dekker møtehonorar til ekstern deltaker med ekspertise innen medisinsk etikk og helsejus.

Ingen av komiteens øvrige medlemmer, inkludert leder og sekretær, har frikjøpt tid til KEK-arbeid. Dette er en problemstilling som ønskes reist i 2024.

Kongsberg, 4. mars 2024

Elin Håkonsen Martinsen
leder

Gro Kristiansen Reiersen
sekretær